

Posudek na diplomovou práci
Lenka Robovská: Portugalská vlastní jména v češtině, 2009

Tématem této teoreticko-empirické diplomové práce jsou portugalská vlastní jména a jejich chování v češtině. Cílem je nejprve shrnout základní teoretické informace o této problematice, dále na základě ankety zjistit, jak mluvčí českého jazyka zacházejí s portugalskými antroponymy a to jak z hlediska fonetického tak morfologického. Nakonec se i autorka pokusila o stanovení určitých doporučení jak s těmito slovy zacházet.

Práce je rozdělena na 7 základních částí: Úvod, Systém portugalských jmen, Literatura o cizích vlastních jménech v češtině, Výslovnost, Skloňování, Pravopisné změny a Závěr. Na konci diplomové práce se nachází ještě portugalské, české a anglické resumé, seznam obrázků a tabulek a bibliografie, která je dále členěna na odbornou literaturu, elektronické zdroje, excerpované publikace a další zdroje.

V první části práce (str. 6-12) diplomantka uvádí čtenáře do problematiky daného tématu, představuje cíle své práce a popisuje metody vlastní analýzy portugalských antroponym a jejich recepcí v českém prostředí. Bohužel této části se týkají mé první výhrady k této práci. Autorčino tvrzení ze strany 6, že portugalština je izolační jazyk, je přinejmenším rozporuplné, ne-li úplně chybné. Pokud vezmeme v úvahu subsystém portugalských jmen, tak lze jistě bez problémů tvrdit, že v něm silně převládá izolační charakter, ale podíváme-li se například na subsystém portugalského slovesa, je zřejmé, že tam už izolačním rysům zřetelně konkurují rysy flektivní. Z tohoto důvodu tedy podle mě nelze jednoznačně tvrdit, že portugalština je jazykem izolačním. Ostatně asi žádný světový jazyk nepředstavuje z hlediska jazykové typologie čistý typ. Mimo jiné ani čeština není pouze flektivním jazykem. Dále se mně zdá těžko obhajitelnou skutečností nazývat portugalskou předložku *de* či amalgamované tvary *da*, *dos* a dokonce i spojku *e* částicemi, jak autorka uvádí mimo jiné na straně 6, 14 a 15. Částice jsou slova neohebná, která uvozují obvykle samostatné věty a naznačují jejich druh. Navíc většina portugalských gramatik ani částice jako slovní druh neuvádí. Na straně 8 dále diplomantka mluví o problémech převodu z jedné grafické soustavy do druhé. Nutno poznamenat, že v tomto případě se nejedná o transkripci ale o transliteraci. Termín transkripce je vyhrazen pro záznam zvukové podoby slova pomocí nějakého grafického systému, nejčastěji API.

V druhé části (str. 13-18) autorka představuje systém portugalských jmen, tak jak o něm pojednal portugalský lingvista Leite de Vasconcelos. Toto pojetí porovnává se současnou situací, opírajíc se o portál portugalské státní správy. Nakonec ještě přistupuje ke konfrontaci s brazilským systémem.

Třetí část (str. 19-23) je celá věnována literatuře o cizích vlastních jménech v češtině. Autorka pojednává o několika publikacích, které se tímto problémem zabývají.

Čtvrtou částí (str. 24-42) začíná empirická část diplomové práce. Tato část je cele věnována výslovnosti portugalských antroponym v češtině. Nejprve čtenáře autorka seznamuje s důležitými pojmy, s kterými bude dále pracovat, jako jsou např. písmenková (česká) výslovnost, počeštěná či citátová výslovnost. Dále se zabývá hlavními problémy, na které mohou čeští mluvčí narazit při vyslovování portugalských jmen (odlišný přízvuk, vokalická kvantita/kvalita, diftongy, hiáty, nazální vokály atd.). Poté již přistupuje k samotné

anketě a jejím výsledkům. Uvádí několik portugalských jmen a ukazuje, jakým způsobem je vyslovilo několik desítek respondentů. Z ankety jednoznačně vyplývá, že portugalská výslovnost je nefilologické veřejnosti ne příliš známá. K této části však také směřuje několik mých dalších výhrad. Na str. 35 autorka mluví o fonému [š]. Zde je potřeba připomenout, že fonémy a potažmo fonologická transkripce je uváděna zásadně v šikmých závorkách, zatímco závorky hranaté jsou vyhrazeny pro transkripci fonetickou. Dále na straně 37 se nachází tvrzení, že jméno Manuel všichni respondenti vyslovovali tak, jak se píše, což odpovídá portugalské výslovnosti. V portugalštině však dochází k redukci pretonického *a* a finální *l* se navíc vyslovuje velárně.

V páté části (str. 43-80) se diplomantka věnuje skloňování portugalských mužských i ženských jmen v češtině. Zde nelze dojít k jednoznačným závěrům, některá jména dělají českým mluvčím menší problémy, jiná větší. Často jejich zařazení k českému vzoru silně kolísá u jednotlivých respondentů. U ženských jmen se mohla autorka opřít pouze o výsledky excerpce vzhledem ke skutečnosti, že žádné portugalské či brazilské ženské jméno není české veřejnosti známo natolik, aby ho mohla zařadit do ankety. Bezesporu největší problémy dělá českým mluvčím skloňování celých jmen.

Šestá část (str. 81) je stručná a autorka v ní uvádí jen několik základních pravopisných postřehů.

Je škoda, že jinak poměrně dobrý dojem z práce zkazilo několik chyb či překlepů, namátkou str. 12 různých pádu, 16 partonímico, 20 jedná se brožurku, 33 Victor, 58 kritétium. Chyby se objevily i v portugalském resumé. Sloveso *cambiar* se v portugalštině ve významu měnit užívá velice zřídka. Mistrovství světa ve fotbale je *Campeonato Mundial* a ne *Taça*. Karlova univerzita je *Universidade Carolina*.

Celkově však mohu i přes výhrady uvedené výše konstatovat, že tato diplomová práce je přehledná, dobře strukturovaná a určitě přínosná, neboť se věnuje tématu, které bylo doposud na akademické půdě opomíjeno. Její přínos spočívá i v tom, že v ní může nalézt poučení i laická, nefilologická veřejnost. Tato práce tedy splňuje všechny požadavky kladené na práci diplomovou a doporučuji ji k obhajobě.

V Brnkách 19. 5. 2009

PhDr. Jan Hricsina, PhD.